

WAT MAAKT HET 'MERKELISME' ZO AANTREKKELIJK?

Angela Merkel won de Duitse verkiezingen met de vingers in de neus, en dat terwijl ze geen noemenswaardige successen heeft geboekt de afgelopen ambtstermijn, stelt **HERIBERT PRANTL** vast. Wat heeft de kanselier dan dat de Duitsers zo massaal voor haar vallen?

De triomf van de Zwabische huisvrouw

HERIBERT PRANTL

Wie? Chef politiek bij Süddeutsche Zeitung.
Wat? Een duidelijk profiel heeft ze niet en toch willen de Duitsers niemand liever dan Angela Merkel aan het hoofd van de Bondsrepubliek.

Triomfator is een woord dat eigenlijk alleen een mannelijke vorm kent. Angela Merkel maakt het woord vrouwelijk. Haar verkiezingszege is niet alleen een overwinning, maar een triomf. En het is vooral haar triomf, veeleer dan de triomf van haar partij. Zij is het die deze triomf heeft behaald, als persoon en als kanselier, met een populariteitsgraad die in de geschiedenis van de Bondsrepubliek ongezien is.

Met deze verkiezingsoverwinning evenaart ze bijna Konrad Adenauer, die de CDU in 1957 voor de eerste en tot dan toe enige keer in de geschiedenis van de Bondsrepubliek een absolute meerderheid bezorgde. In 1957 stond Adenauer op het hoogtepunt van zijn macht. In 2013 staat Angela Merkel op het hoogtepunt van haar macht. Door deze verkiezingen is de regeerperiode van Merkel een tijdperk geworden, wat er verder ook gebeurt, het tijdperk van het Merkelisme,

van een machtspolitiek die geen macht uitstraalt.

Critici bestempelden haar als de kanselier van de vage lijn. Ze ontdeed de CDU van zijn conservatieve elementen en bracht wazigheid in de plaats. En toch is Merkel voor haar vele kiezers helemaal geen vrouw zonder visie of overtuiging.

Voor hen vertegenwoordigt ze een verlicht liberaal-conservatisme, dat er niet voor terugdeinst het homohuwelijk te erkennen. Merkel heeft tijdens de eurocrisis haar belangrijkste rol, die van Zwabische huisvrouw die op de centen past, meesterlijk gespeeld. Dat bevalt heel veel Duitsers.

En ze maakt macht tot de gewoonste zaak van de wereld. Ook dat bevalt veel Duitsers. Op die manier is het haar gelukt haar populariteit niet te laten lijden onder de bescheiden resultaten van haar regeringscoalitie: wat goed loopt heeft de *kanslerin* gedaan, wat slecht gaat komt op rekening van de zwart-gele coalitie.

Keine Experimente

Konrad Adenauer won in 1957 met een overweldigende meerderheid van 50,2 procent van de stemmen met de eenvoudige, haast onschuldige slogan *Keine Experimente*. De Duitsers wilden ook geen experimenten. Adenauer had in Moskou nog maar pas bereikt dat de laatste krijgsgevangenen terug konden komen naar Duitsland en mocht bovendien de toetreding van het Saarland tot de Bondsrepubliek op zijn con-

Wat goed loopt heeft de 'kanzlerin' gedaan, wat slecht gaat komt op rekening van de coalitie

to schrijven. Merkel heeft geen gelijkaardige spectaculaire successen geboekt.

Maar het gaat de Duitsers goed en ze hebben het gevoel dat Merkel hen behoorlijk door de crisis geloodst heeft. Er kan misschien nog een bitter ontwaken volgen, maar dat is tot nu toe toch uitgebleven. Het goede gevoel bij de kiezers dat de zaken bijna overal in Europa in het honderd lopen behalve in Duitsland, heeft haar tot de overwinning gebracht. Op die manier kon ze in haar slotwoord van het tv-debat met Peer Steinbrück de bekende slogan recycleren: 'Jullie kennen mij. Jullie weten waar ik voor sta. Het zijn vier goede jaren geweest.'

Een partij van zwetsers

Keine Experimente. Daarom hebben de kiezers de FDP, bij wie ze vier jaar geleden nog de deur plat liepen, dit keer gemeden. Ze hebben deze partij als onberekenbaar en in-

'Het zijn vier goede jaren geweest', zei Angela

competent ervaren. De FDP is vergeten, heeft verlerd en verloren waarvoor ze ooit bestaan heeft. Het is een partij van zwetsers geworden, waar niets nog naar behoren functioneert. De CDU kan gerust naar andere coalitiepartners uitkijken.

Maar coalities zijn net zo standvastig als de partijen die hen vormen. Behalve de CDU gaat geen enkele partij stabiel deze nieuwe legislatuur in. De SPD moet uitkijken hoe en met wie ze zal doorgaan na Steinbrück, die een dappere lijsttrekker was voor de overgangperiode. Wordt het Sigmar Gabriel? Of Olaf Scholz en Hannelore Kraft? De SPD heeft zich nog steeds niet hersteld

GERT PEERSMAN

WEG MET DE WOONBONUS

Het is een door vastgoedmakelaars veel gebruikte verkooptruc: het advies dat het ideaal is om je een woonst aan te schaffen wanneer de rentevoeten laag zijn, omdat je dan in staat bent om meer te lenen met een bepaalde maandelijkse aflossing. Met het hogere budget kan je misschien zelfs een mooiere woning bekomen dan je eerst in gedachten had! Dit is een wijsheid die thuishoort in de fabeltjeskrant. Je bent immers niet de enige die dan over een hoger budget beschikt. Ook andere kopers die uit zijn op dezelfde woningen beschikken door de lagere rente over een dikkere portemonnee, waardoor ze meer geld op tafel kunnen leggen. Het resultaat is simpelweg een opbod, waardoor het extra budget zich integraal vertaalt in hogere vastgoedprijzen. Als koper kom je geen stap verder. Je hebt voor dezelfde woning alleen maar een hoger bedrag betaald. En

de vastgoedmakelaar passeert langs de kassa.

Exact hetzelfde principe geldt voor de zogenoemde woonbonus. De woonbonus is een bedrag dat je jaarlijks van je belastingen mag aftrekken als je een lening voor een eigen woning afsluit. Voor een doorsneegezin betekent dit al gauw een stijging van het aankoopbudget met ongeveer 30.000 euro. Omdat er nu eenmaal meerdere gezinnen zijn die zich op dezelfde woningmarkt begeven en gebruik kunnen maken van dit belastingvoordeel, is het enige resultaat ervan dat de vastgoedprijzen evenredig stijgen.

Voor de koper levert de woonbonus dus niets op. Het maakt een eigen woonst helemaal niet betaalbaarder. De winnaars zijn makelaars, banken, grootgrondbezitters en vastgoedeigenaars die panden verhuren. De verliezers zijn huurders, omdat hogere vastgoedprijzen zich ook

vertalen in hogere huurprijzen. En uiteraard is de belastingbetaler de dupe, omdat de woonbonus een krater slaat in de begroting. In essentie komt het systeem neer op een subsidie van de overheid aan (grote) vermogenden. Een bizarre situatie in tijden dat er wordt gesproken over vermogensbelastingen.

Politici proberen krampachtig het aantal huiseigenaars op te krikken omdat een eigen stulp zou beschermen tegen armoede en een spaarpot zou vormen voor de oude dag. Bij deze redenering worden oorzaak en gevolg al te makkelijk omgedraaid. Het niet bezitten van een eigen woonst is in praktijk niet de oorzaak van armoede, maar eerder het gevolg. Uit recent onderzoek blijkt zelfs dat hoe meer mensen in een regio of land eigenaar zijn van hun woning, hoe hoger de werkloosheid er een aantal jaar later is. Een te hoge proportie van huiseigenaars ver-

Hoe meer mensen in een regio of land eigenaar zijn van hun woning, hoe hoger de werkloosheid er een aantal jaar later is

mindert immers de mobiliteit en flexibiliteit van werknemers, leidt tot dure verkeerscongestie, langere (onproductieve) pendeltijden, en zelfs minder bedrijfsinvesteringen in een regio. In Spanje is bijvoorbeeld 80 procent eigenaar van zijn woning. De werkloosheid is er meer dan

Merkel, en het overgrote deel van de Duitsers gaf haar daarin gelijk. © Hermann Bredehorst/pn

van de woelige dagen uit het tijdperk Schröder. Ze maakt een transformatieproces richting rood, rood-groen door. De groenen hebben zondag aan den lijve ondervonden dat het succes niet zomaar voor het grijpen ligt. Kiezers die de partij nochtans een warm hart toedragen, zijn niet bereid om er zich volledig achter te scharen. Bovendien staan de partij een generatie- en een bestuurswisseling te wachten.

Geen Merkel IV

In 1957 kreeg Adenauer na zijn verkiezings-overwinning zware crisissen te verduren, die de oude man duur kwamen te staan. Bij

de verkiezingen van 1961 verloor Adenauer de absolute meerderheid, maar wist toch nog zijn kanselierschap te redden. Merkel is verstandig genoeg om het niet zo ver te laten komen. Ze zal geen vierde ambtstermijn nastreven. Wat na haar komt, staat in de sterren geschreven. De ooit zo sterke garde van de CDU-eerste-minister bestaat niet meer. De CDU is vandaag alleen nog Merkel plus bijna niets. Dat is de keerzijde van haar overwinning. En dat wordt op een gegeven moment de kans voor de SPD.

© Süddeutsche Zeitung

20 procent. In Zwitserland bezit slechts 30 procent een eigen woning, terwijl de werkloosheid er nauwelijks 3 procent bedraagt en de armoede er veel lager is. In de Verenigde Staten leidt een toename van het aantal huiseigenaars in een regio met 1 procent op termijn tot een toename van de werkloosheid met meer dan 1 procent. Eigen woningbezit aanmoedigen heeft bovendien tot gevolg dat te veel mensen zich in een avontuur storten waarvoor ze eigenlijk niet de financiële draagkracht hebben, met alle gevolgen vandien wanneer de huizenmarkt instort, zoals het geval was in de Verenigde Staten of Spanje, en nu in Nederland. Zowel economisch en sociaal is het beter om de woonbonus de komende jaren af te bouwen en uiteindelijk af te schaffen. Het is een instrument met alleen maar nare bijwerkingen. Als politici de mensen willen bescher-

men tegen armoede op hun oude dag, is het veel efficiënter om alternatieve manieren van pensioensparen fiscaal aan te moedigen. Het voordeel daarvan is dat men later in het leven ook makkelijker toegang heeft tot de bijeengespaarde middelen. Een gepensioneerde huiseigenaar kan immers moeilijk maandelijks een deel van zijn stenen verkopen om het inkomen aan te vullen. Wat ben je met een appeltje voor de dorst als je er niet in kunt bijten zonder het hele huis te moeten verkopen?

Gert Peersman is hoogleraar economie, verbonden aan de UGent. Zijn column verschijnt tweewekelijks op dinsdag.

‘Ook na de zwaarste tyfoon van het jaar loopt het in de luchthaven van Hongkong nog vlotter dan als in Zaventem een bagagesleper zijn teen heeft verstuikt.’

Journalist **THOMAS SIFFER** is onder de indruk van de dienstverlening in de getroffen regio (op Twitter).

COLUMN
PAUL MAGNETTE
GEDAAN MET DE KERK-TORENMENTALITEIT

Wallonië bestaat uit stedelijke archipels met een rijk verleden: van Moeskroen tot Verviers en van Waver tot Aarlen. Dat is een sterke troef voor het Waalse herstel. Een stad concentreert immers mensen, onderwijs- en innovatiecentra op een beperkte oppervlakte en is dan ook de krachtigste motor van de hedendaagse economie. Toegegeven, Wallonië heeft zijn steden de jongste decennia niet optimaal benut. Zo is een paradox ontstaan: de grootsteden die de ontwikkeling van het gewest stimuleren liggen bijna allemaal buiten Waals grondgebied. Dat zijn natuurlijk Brussel, waarmee Wallonië een sterke band heeft en dat Waals-Brabant en een groot gedeelte van de centrale strook van het gewest van zuurstof voorziet. Maar ook Rijsel in het westen, Luxemburg in het zuiden, Aken en Maastricht in het oosten.

Als Wallonië beter gebruik wil maken van zijn centrale ligging in de grote polycentrische metropool die zich van Rotterdam tot Keulen uitstrekt, moet het zijn eigen grootstedelijke centra sterker profileren. Want als er één kwaal is waarvan Wallonië nog niet helemaal is genezen, dan is het de ‘oorlog van de bekkens’ – die weliswaar minder uitgesproken is dan vroeger – samen met een sublokalis-me dat de gezamenlijke expansie afremt. Daarom heeft Wallonië een sterker centraal gezag nodig. De ontwikkeling van de luchthavens, de nieuwe bloei van de waterwegen en de opkomst van multimodale platformen bewijzen dat een globale gewestelijke strategie werkt. Wallonië is dan ook niet toevallig een van de aantrekkelijkste logistieke polen van Europa geworden. Dat is te danken aan openbare investeringen, gestuurd door een coherente visie voor het hele gewest. Naast dit gewestelijke elan moet Wallonië de meer lokale dynamiek aanmoedigen, die van de ‘levensbekkens’ die de jongste jaren zijn ontstaan. Als reactie op de brutale industriële crisis, de stadsvlucht en de erosie van het stedelijke weefsel hebben de Waalse steden zich namelijk massaal gemobiliseerd. Daardoor is een nieuwe ontwikkelingsdynamiek ontstaan waarin politici, vertegenwoordigers van de sociale partners, van de bedrijfswereeld, de universiteiten en de innovatiecentra elkaar hebben gevonden. De dynamiek bestrijkt nu het volledige Waalse grondgebied en stimuleert inno-verende projecten. Ze vormt ook

een positief voorbeeld dat navolging krijgt: iedereen probeert de goede praktijken van zijn burens over te nemen en zijn eigen successen te exporteren. Deze mobilisatie impliceert een geest van eendracht en een breuk met de kerktoerenmentaliteit, die de ontwikkeling van concrete projecten mogelijk maken. De derde hefboom van de heropleving van het gewest is die van de lokale besturen. Zij zijn de grootste investeerders, de belangrijkste planners, de essentiële motoren van een nieuwe regionale dynamiek. De huidige hervorming van de provincies schaft dubbele bevoegdheden af en verduidelijkt de functie van elke overheid. Tegelijkertijd versterkt de modernisering van de gemeentebesturen, het werk van de Waalse minister van de lokale overheden, Paul Furlan, de strategische capaciteiten van de steden en gemeenten. Er moet nu een investeringsfonds komen dat hen duidelijk

De grootsteden die de ontwikkeling van Wallonië stimuleren, liggen bijna allemaal buiten Waals grondgebied

heid geeft over de subsidies waarop zij tijdens de legislatuur kunnen rekenen. Die objectivering van de bedragen en transparantie zullen niet alleen bijdragen tot een beter gepland openbaar investeringsbeleid, maar ook tot de ontplooiing van een krachtige politieke pedagogie voor de keuzen die de overheid maakt, in termen van zowel inkomsten als uitgaven. In dit stukje van het continent, dat historici van Henri Pirenne tot Fernand Braudel als het Europa van de steden hebben voorgesteld, is de stad de essentiële basis van de levende democratie. Haar ontwaken zal borg staan voor een gezonde burgermaatschappij.

Paul Magnette is voorzitter van de PS en burgemeester van Charleroi. Zijn column verschijnt tweewekelijks op dinsdag.

CORRECTIES & AANVULLINGEN

Reizen. Onder aan het artikel ‘Daguitstappen naar Wallonië en andere cultuur-reizen’ (*DS Magazine 21 september*) hoorde de link www.davidsfonds.be/cultuur-reizen.